

Zondag 8 mei 2022; 4^e zondag van Pasen

Overweging

Verleden week zondag vertelde de Oekraïense moeder, Jamana, in het t.v.-programma College Tour, heel indrukwekkend, over haar angstige vlucht met 2 kleine kinderen uit haar kapotgeschoten vaderland. Zij was in 2016 de winnares van het Euro-songfestival met het lied "1944"; in onze huidige omstandigheden werd het weer heel aangrijpend en actueel. Op het eind vroeg Twan Huys haar, wat ze aan goede raadgeving kon meegeven aan de zaal vol studenten. Ze antwoordde: "Bescherm de vrijheid, die jullie hier hebben; vrijheid is het kostbaarste bezit, als je zó, in angst en levensdreiging, je huis en haard hebt moeten achterlaten. De afgelopen week hebben we dit ook in allerlei toonaarden gehoord bij de herdenkingen van "40-45".

Wat is er in de mens, dat hij zo bedreigend en vernietigend kan zijn voor zijn medemens? Macht (in de slechtste zin van het woord), afgunst, en hoogmoed, zijn meestal de kwalijke oorzaken, zoals we in de eerste hoofdstukken van Genesis lezen. Het oerverhaal van Kaïn en Abel (over de broedermoord) is nog steeds actueel; met de indringende vraag van God: "Kaïn, waar is je broer?" Als Kaïn dan antwoordt: "Ben ik de herder van mijn broeder?", ontkent hij eigenlijk zijn eigen mens-zijn. Dit drama zou je de eigenlijke "erfzonde" kunnen noemen, die nog steeds in de wereld gebeurt.

"Naar Gods beeld en gelijkenis geschapen zijn" betekent in wezen dat wij elkaar moeten behoeden en bewaren. Deze gelijkenis over de Goede Herder moeten we niet te snel romantiseren. Een echte herder moet durven vechten met roofdieren, met wolven en anderen. Intussen weten schaapherders en boeren in Nederland ook, wat dit betekent. Jezus 'herderschap, d.w.z. zijn radicale keuze voor de kleine hulpeloze mens in die tijd, heeft hem wel zijn leven gekost: hij is zelf door "wilde dieren" verscheurd en vermoord.

Tegenover dit Genesis-verhaal van Kaïn en Abel horen wij vandaag de parabel over het herder-zijn voor elkaar. Eigenlijk is dit de meest wezenlijke identiteit, die Jezus eigen was, en die Hij aan ons wil doorgeven. Johannes heeft het dan ook midden in zijn evangelie geplaatst.

Toen de eerste christenen moesten vluchten voor keizer Nero en Diocletianus naar de catacomben buiten de stad Rome, maakten zij fresco's op de grot-muren, met vooral de afbeelding van Jezus als de Goede Herder.

Hij bleef voor hen op deze wijze hun identificatie-figuur: zó moesten zij ook zorgzaam en behoedzaam zijn voor elkaar en voor ieder mens; Hem achterna... . En zó geldt het nog steeds voor ons. Willen wij een betere wereld en nieuwe schepping van vrede en gerechtigheid voor ieder, ongeacht kleur of godsdienst, dan is deze grondhouding wezenlijk en bepalend.

In het Singer-museum blijft daarom het schilderij van Mauve, over de herder met zijn kudde op de Larense heide, indringend mooi; het raakt je; en het spreekt je op een bijzondere wijze aan; zó zou het overal in de wereld moeten zijn.

Een van de belangrijkste filosofen, die hierop ook gewezen heeft, is Immanuel Kant (1724-1804) . Zijn ethiek heeft diepe wortels in de christelijke traditie; zijn ethiek is de basis gaan vormen voor het gelijkwaardigheidsbeginsel van alle mensen, en voor de mensenrechten in onze seculiere tijd. Zijn filosofie ligt dan ook aan de oorsprong van het ontstaan van de Verenigde Naties (ook al is dat door het veto-recht steeds meer een machteloos orgaan geworden).

Andere bekende ethici, Frits de Lange van de universiteit Groningen, Mathieu Segers van Maastricht of Paul van Geest uit Tilburg, zien deze zorg voor elkaar ook als het meest fundamentele kenmerk van ons mens-zijn; niet alleen in de opvoeding en in de gezondheidszorg, maar ook in de economie en in de politiek. Herderschap vraagt om moreel leiderschap, waarbij de ethische waarden van vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping voorop moeten staan. Juist in de wereld van economie en politiek behoort vanuit een zuiver geweten dit morele leiderschap hoog in het vaandel te staan, maar eigen partijbelangen besmeuren dit ethisch standpunt vaak. Willen wij ons land en onze wereld op goede koers houden, dan is dit zorg-appèl en dit ethisch- moreel leiderschap onmisbaar.. De crisis van vandaag, zeggen zij, is tegelijk het démasqué van ons autonome individualisme en van de neoliberale tijdgeest. Maar de verantwoordelijkheid voor goed leiderschap ligt ook bij ons allen, in de keuze die wij maken bij verkiezingen.

Ook binnen onze r.k. kerk is een nieuwe bezinning op gang gekomen: paus Franciscus wil over 2 jaar een bisschoppensynode houden rondom het thema: gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hij roept ons allen op om in dit proces mee te willen denken. Het gaat om een veranderings-mentaliteit in de kerk: de Geest werkt in álle gelovigen, in heel het Volk Gods dus: het z.g. algemeen priesterschap van de gelovigen; dus niet alleen in de hiërarchisch aangestelde bisschoppen.

Daarom noemt de paus het ook een *synodaal proces*: iedere gelovige is daarbij belangrijk.. Gelovig christen-zijn vraagt heel concreet om ethische waarden-beleving, en daarvoor durven opkomen in de maatschappij. (Op wo. 18 mei zal dan ook een parochiële gespreksavond hierover zijn in onze kerk , waar u allen uitgenodigd bent). Herder-zijn heeft dus op velerlei menselijk terrein een actuele inhoud en wij worden allen daartoe aangesproken.

Zoals u weet, heeft ieder orthodox-Joods gezin een kokertje bij zijn deurpost bevestigd, op ooghoogte; de z.g. mezoeza. Hij ziet het als hij thuiskomt en als hij zijn huis verlaat. In dat kokertje zit een tekst uit het boek Deuteronomium (6,4-9): "Hoor Israel: de "Sjaddai", de Almachtige, is onze God, en Hij is de enige". En dan volgt de oproep om Zijn geboden te onderhouden. Zo wil Hij ons op goede koers houden, ook al ben je als mens wel eens geneigd dat te vergeten, of te verdringen bij alle dagelijkse besognes .

Als wij een wachtwoord zouden moeten invullen voor ons cv (ons curriculum vitae), zouden we het woord "herder" niet het beste kunnen invullen, omdat dit dus onze diepste christelijke identiteit is..?

Gerard Weersink.